

MURATPAŞA

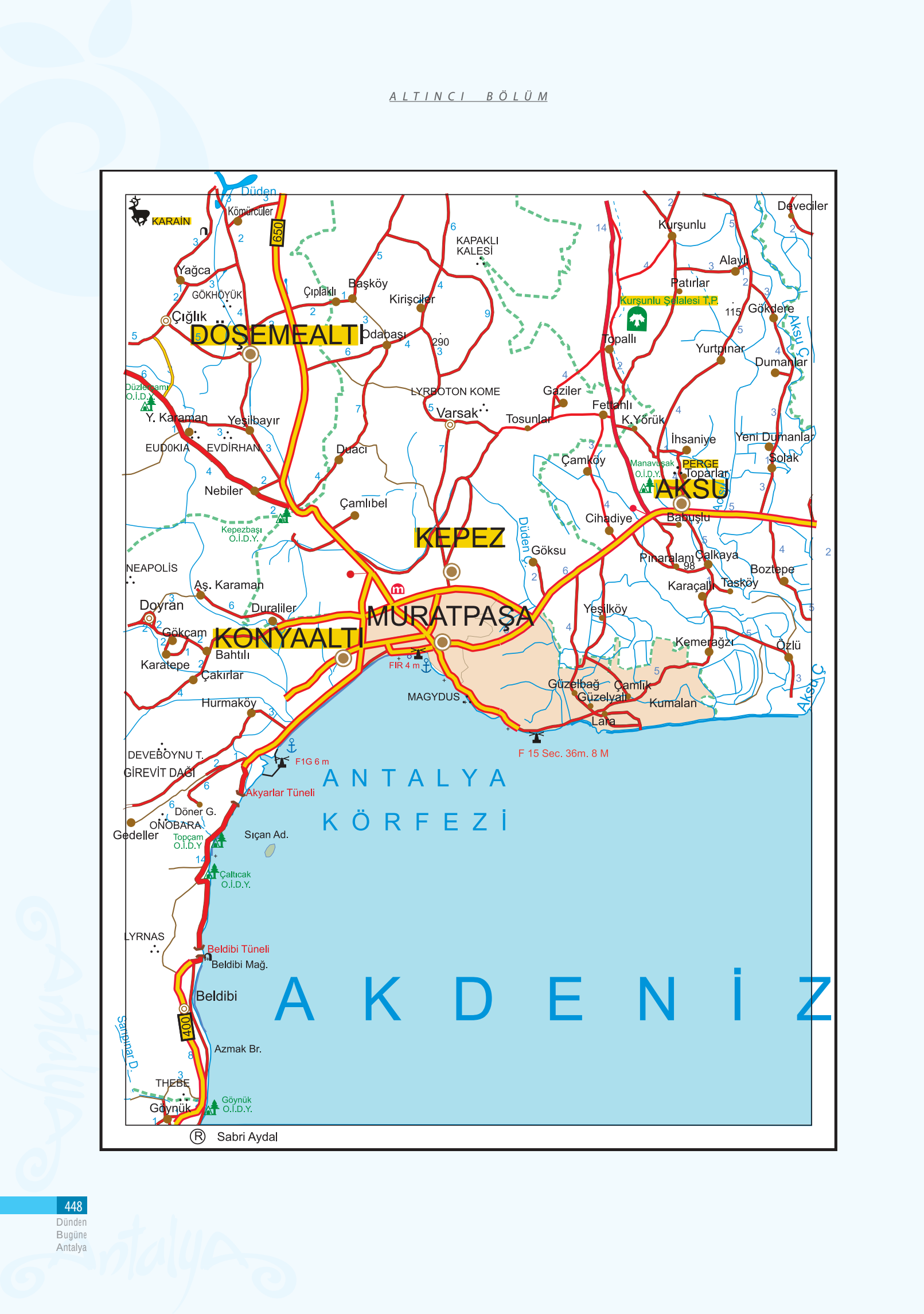
MURATPAŞA

Antalya-Düden Çayı, Falez Şelalesi

447

Dünden
Bugüne
Antalya

18. MURATPAŞA*

1. Kuruluş ve Genel Bilgi

Muratpaşa; Bakanlar Kurulunca onaylanan 504 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname gereği 02/09/1993 yılında "Alt Kademe Beldesi" olarak kurulmuş, 5747 Sayılı Kanunla da İlçe statüsüne kavuşmuştur.

İlçenin ismini; 1570 tarihinde İlimiz Kızılsaray Mahallesi Karaman Beyi Murat Paşa tarafından yaptırıldığı anlaşılan "Muratpaşa Camii" ve vakıflarından aldığı düşünülmekte, İlçe sınırlarının, İlin merkezini oluşturur mahiyette olan resmi kurumlar ile iktisadi işyerlerinin çoğunlukta olduğu, insan ve araç trafiğinin de yoğun olduğu bir bölgeyi içine aldığı ve İlin güney doğusuna doğru yayılmış olduğu görülmektedir.

İlimizin önemli idari, sosyal ve ekonomik alanlarından olan; Antalya Valiliği, Garnizon ve Tugay Komutanlığı ve Topçular Askeri Birliği, Büyükşehir Belediyesi, İl Özel İdaresi, Antalya Müzesi ve birçok Resmi Ku-

rumlar, Devlet Hastaneleri, Özel Hastane, Tıp Merkezi ve Poliklinikler, Yivli Minare ve Saat Kulesi, AKM, Cam Piramit ve Haşim İşcan Kültür Merkezleri, Dilek Sabancı ve Atatürk Kapalı Spor Salonları, Atatürk Stadı, Karalioğlu Parkı, Kaleiçi, Üçkapılar (Hadrianus), Kaleiçi Yat Limanı, Eski Sanayi Sitesi, Andızlı Şehir Mezarlığı, Havalanı, Alışveriş Merkezleri vb. birçok işyeri, modern konutlar ve lüks otellerin sınırları içerisinde bulunduğu, İlimizin köyü olmayan tek İlçesi olan İlçenin Alan Ölçüsü, 92 km² olup, 2007 Yılı Nüfusunun 367.029 kişi, 2009 Yılı Nüfusunun da 396.906 kişi ile nüfus bakımından bir çok ilden büyük ve İlimizin en büyük İlçesi konumunda bulunmaktadır.

İlimiz Muratpaşa İlçe Kaymakamlığı, İlimiz Aliçetinkaya Caddesi üzerindeki Muratpaşa Belediyesinin önceki hizmet binasında, İlçenin ilk Kaymakamı Fatih KOCABAŞ'ın, 30/06 /2008 tarihinde görevine başlamasıyla birlikte hizmet vermeye devam etmemiştir.

Kaymakamlık İletişim

Tel: 0242.244 75 50- Faks: 0242.244 75 92

2. Nüfus

Bağlanan Mahalleler ve Nüfusları:

ŞİRİNYALI	16.274	ERMENEK	6124
YEŞİLBAHÇE	15.134	ÇAYBAŞI	5870
GÜVENLİK	14.235	KIZILARIK	5832
FENER	13.703	DUTLUBAHÇE	5449
GÜZELOBA	13.693	DEMİRCİKARA	4972
ÇAĞLAYAN	13.305	KIZILSARAY	4849
MEYDANKAVAĞI	13.259	GÜZELOLUK	4524
MELTEM	13.105	YEŞİLDERE	4418
KONUKSEVER	11.767	GEBİZLİ	4118
YENİGÜN	11.625	YEŞİLOVA	3470
KIZILTOPRAK	11.392	KIŞLA	3233
VARLIK	10.196	GÜZELBAĞ	2992
ETİLER	10.193	ALTINOVA-YENİGÖL	2093
ÜÇGEN	10.157	KIRCAMI	2092
YILDIZ	10.101	DOĞUYAKA	1984
SOĞUKSU	9.857	TARIM	1901
CUMHURİYET	9.109	TAHILPAZARI	1838
SEDİR	9.036	ZÜMRÜTOVA	1678
MURATPAŞA	8776	HAŞİMİŞCAN	1634
ZERDALİLİK	8322	MEHMETÇİK	1504
ALTINDAĞ	8252	BALBEY	888
BAYINDIR	8106	TOPÇULAR	804
MEMUREVLERİ	7795	ELMALI	663
DENİZ	7530	YEŞİLKÖY	508
YÜKSEKALAN	7444	KILINÇARSLAN	435
SİNAN	7237	BARBAROS	346
GENÇLİK	6627	SELÇUK	96
BAHÇELİEVLER	6451	TUZCULAR	33

İlçenin 2009 yılı toplam nüfusunun da 396.906 kişi olduğu anlaşılmaktadır.

(Bkz.)- İlçenin son nüfus bilgileri ile ilgili olarak kitabımızın, "2.Cilt-VII-SOSYAL, EKONOMİK VE KÜLTÜREL YAPI-18. SOSYAL GÜVENLİK, SOSYAL HİZMETLER VE SOSYAL YAŞAM-3-SOSYAL YAŞAM-c.Antalya İli Merkez ve İlçeleri Nüfus İstatistiği" bölümünden ayrıntılı olarak faydalanılabilir.

3. İlçenin Önemli Tarihi, Turistik ve Görülebilecek Mekanları

1. Antalya Müzesi,
2. Yivli Minare,
3. Kaleiçi,
4. Yatlimanı,
5. Demirciler Çarşısı (2008 yılında yıkıldı, yeniden inşaa edildi.)
6. Havaalanı,
7. Lara Plajları,
8. Atatürk Kültür Parkı (AKM-Cam Piramit Yanı)
9. Düden Suyunun Deniz Şelalesi,
10. Üç Kapılar(Hadrianus),
11. İki Kapılı Han(Vakıf İş Hanı Kuzeyi),
12. Karaalioğlu Parkı,
13. Uluslararası Altın Portakal Film Festivali (Eylül Sonu-Ekim Başı)
14. Ramazan Şenlikleri (Heryıl Ramazan Ayında-Büyükşehir Belediyesince-Karaalioğlu Parkı)

(Bkz.) Konu; kitabımızın 2.Cilt, "VII- SOSYAL, EKONOMİK ve KÜLTÜREL YAPI-14.KÜLTÜR VE TURİZM-B. TARİHİ YAPI-1. MÜZE VE ANTİK KENTLER" Bölümünden de ayrıntılı olarak incelenebilir.

4. İlçede Faaliyette Bulunan Belediyeler

İlçede; Büyükşehir Belediyesi ve Muratpaşa Belediyeleri hizmet vermektedir.

1. Büyükşehir Belediyesi

(Bkz.)-Kitabımızın "1.Cilt- VI-B-1.BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ" bölümünde, detaylı olarak genel bilgisi verilen Belediye;

Halen İlimiz Karaalioğlu Parkı içerisindeki binalar ile Otogar karşısı ASAT Genel Müdürlüğü, Kaleiçi-Yenikapı girişi (İmar Dairesi Başkanlığı), Andızlı Mezarlığı kuzey bitişiği (Fen İşleri Dairesi Başkanlığı), K.Özalp Caddesi Kışlahan Oteli batısı (Ulaştırma Dairesi Başkanlığı), Uncalı yolu Ahatlı Mahallesi (İtfaiye Dairesi Başkanlığı), Hayvanat Bahçesi, Toptancı Hal, Otogar, Andızlı ve Uncalı Şehir Mezarlıkları ve AKM binalarındaki birimleri ile hizmet vermektedir.

Belediyenin öne çıkan çalışmaları arasında;

-Sosyal ve Kültürel alanların çoğaltılarak kültürel ve sosyal faaliyetlerin geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi, (AKM, Cam Piramit vb.)

-Uluslararası "Altın Portakal Film", "Avrasya Film Market" ve "Antalya Piyano" Festivallerinin organize edilmesi,

-Toplu Nikah Törenlerinin düzenlenmesi,
-Toplu Sünnet Şöleni düzenlenmesi,
-Bazı Anma Günleri, Çanakkale Şehitlerini Anma ve Çanakkale'ye toplu ücretsiz Gezi düzenlenmesi,
-Her yıl Ramazan ayında Karaalioğlu Parkında "Ramazan Şenlikleri" düzenlenmesi,
-Lara ve Hurma Arıtma Tesisleri,
-Kirişçiler Şehir Çöplüğü ve Arıtma Merkezi,
-ASAT kanalizasyon, su, yağmursuyu ve atıksu alt-yapı çalışmaları,

-Otogar ve Toptancı Hal Binaları inşaları,
-Ulaşım önem verilerek yeni ana yolların ve alt geçitli kavşakların inşası (Meydan, Mevlana, Y. Ulusoy, Yüzüncü Yıl ve Falez Kaşakları)

-Yayalara modern yürüyen merdivenlerin inşası (Meydan-Mevlana-Yüzüncü Yıl- AKM- Konyaaltı Migros yolları ve H. İşcan Kültür Merkezi yolu üzeri),

-Cumhuriyet Meydanı-yıkılan Valilik Binasının olduğu alana yeni yapılan "Kent ve Su Parkı" inşası,

-Kalekapısı Çevre Düzenlemesi,

-Kepezaltı-Meydan Hafif raylı sistem Tramvay Hattı çalışmaları ve Tramvayın işletilmesi, yaptığı faaliyetlerinden bir kısmı olarak görülmekte ve halkın takdirini aldığı görülmektedir.

İletişim:

Tel: 0242. 249 50 02 - Faks: 0242. 249 50 15

Web:www.antalya.bel.tr- e posta: baskan@antalya.bel.tr

2. Muratpaşa Belediyesi

2.a. Kuruluş ve Genel Bilgi

Belediye, Bakanlar Kurulunca onaylanan 504 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname gereği 02/09/1993 yılında İlimiz Kepez ve Konyaaltı Belediyeleri ile

Muratpaşa Belediyesi ve Falez Park

birlikte "Alt Kademe Belediyesi" olarak kurulmuş, 5747 Sayılı Kanunla da İlçe Belediyesi statüsüne kavuşmuştur. Belediye, ilk önce şu anda Muratpaşa Kaymakamlığı olan İlimiz Aliçetinkaya Caddesi üzerindeki binada hizmet vermekte iken, uzun yıllar yapımı devam eden ve 2007 yılında tamamlanan, Lara yolu üzerindeki modern hizmet binasına taşınmış bulunmaktadır.

2.b. Bazı Hizmet Mekanları ve Faaliyetleri

Belediyenin öne çıkan proje çalışmaları arasında;

-Falez Projesi

-Bayındır ve Soğuksu Projesi

-Katlı Pazar ve Kapalı Pazar Projeleri

-Değirmenönü Projesi

-Temalı Parklar

-Spor Kompleksleri

-Sosyal ve Kültürel alanların çoğaltılması,

-Yol ve yol kenarı düzenlemeleri ile bilhassa park ve bahçe çalışmalarına büyük önem veren belediyenin, sınırları içerisindeki modern, otantik ve estetik parklar inşa etmesi dikkat çekmekte ve takdir toplamaktadır.

2.b.1. Değirmenönü Projesi

2.b.2. Değirmenler**

İnsanoğlunun toprağa bağlandığı ve ilk ziraat faaliyetlerinin başladığı Neolitik (Cilalıtaş) Çağ ile birlikte değirmenin ilkel tipleri görülür. İki yassı taş arasında ezilen tahıl taneciklerinden un elde edilmesini başaran insan zekası, bu işlemi geliştirerek ilk el değirmenini ortaya çıkarmıştır.

El değirmenleri iki yassı yuvarlak taştan meydana gelmiştir. Ortadaki deliklerden geçen ahşap mil ve üsteki diske takılan bir kol ile kolayca dönmesi sağlanmıştır. Zamanla daha büyük un ihtiyacını karşılamak için değirmenlerin boyut ve tipleri de değişti. Küçük ev tipi değirmenlerden, insan ya da hayvan gücüyle

çalışan değirmenler yanında, akarsu bulunan yerlerde su gücü ile çalışan değirmenler büyük önem kazandı.

Ancak bunlar akarsu kaynaklarının bulunduğu bölgelerle sınırlıydı. Eskiden Antalya'nın hemen her sokağından, suyu Düden Çayı'ndan gelen arıklar geçerdi. Arıkların suları ile sebze ve meyve bahçeleri sulanır, değirmenler döndürülürdü. Değirmenönü Caddesi üzerinde 1970'li yıllara kadar çok sayıda küçük-orta büyüklüğüne değirmen vardı. O yıllarda evlerin kilerlerinde saklanan en önemli kışlık erzak undu. Antalyalılar unu çuvalarla bu un değirmenlerinden alırlardı. Bu değirmenlerin sahiplerine 'Kara Değirmenci' denirdi. Müslüman halk, değirmen taşıda biriken un kalıntılarını "hak geçmesi" olarak değerlendirip günah saydığı için, Antalya'daki bütün değirmenleri Rumlar işlettirirdi. Rum değirmenciler Antalya'dan ayrılınca bazı Antalyalılar, 1922 yılından sonra bu işi mecburen yapmaya başladılar.

2.b.3. Değirmenönü Değirmenleri

Antalya'da Hadrianus Kapısı'nın (Üçkapılar) tam karşısında Karakaş Camisi yanından doğuya doğru, Recep Peker Caddesi uzanır. Caddenin halk tarafından bilinen adı 'Değirmenönü'dür. Değirmenönü Caddesi'nin Burhanettin Onat Caddesi ile kesiştiği yerden, karşıya geçip birkaç metre kadar ilerledikten sonra "Kara Değirmenler" veya "Yer Değirmenleri" olarak bilinen Antalya'nın eski değirmenler bölgesine ulaşılır.

Eskiden burada on metre kadar yükseklikten, değirmenlere Düden Çayı'ndan su getiren Yediarklar kolu olan bir çay akardı. Burhanettin Onat Caddesi'nin Değirmenönü Caddesi ile kesiştiği yerden Meydan mevkiine giden yokuş başına kadar olan değirmenleri sıralarsak, eskiden yalnız bu dar alanda altı su değirmeni vardı.

1. Değirmen: Burhanettin Onat Caddesi'nin hemen kenarında mülkü Vakıflara ait Hüseyin Ak tarafından işletilen iki taşlı bir değirmen vardı. Antalya bölgesinde yetişen pirinçlerin kabuklarının ayıklandığı ve iki katlı ahşaptan bir yapıya sahip olan bu değirmenin üst katında, değirmen işçileri kalırdı.

2. Değirmen : Hemen onun yanında yine Hüseyin Ak'a ait iki taşlı un ve tahin değirmeni vardı. Bu değirmen 1952 yılında Ak Hüseyin tarafından yıktırıldı ve yerine bir Alman firmasına yaptırılan modern un fabrikası 1957 yılında işletmeye açıldı. Ak Hüseyin'in Un Fabrikası'nda un üretimi yanında, su gücüyle elektrik de üretilirdi.

3. Değirmen : Un fabrikasından sonra gelen üçüncü değirmen, Ahmet Düdener'e aitti. Ahmet Düdener ölünce, oğlu Dr. Hayati Düdener doktorluğu bırakarak işin başına geçmiş; ancak başarılı olamayınca, değirmenin işletmesini eniştesi Gerişli Mehmet Ağa'nın oğlu Hüseyin'e ve kardeşleri Hasan ile Tefik Şanlı kardeşlere bırakmıştı.

4. Değirmen : Ahmet Düdener'e ait değirmenin yanında yer alan üç taşlı dördüncü değirmen, bir zamanlar Antalya'nın ünlü işadamlarından Şükrü Başargan'a aitti. Muratpaşa Belediyesi tarafından restore edilerek koruma altına alınan dördüncü sıradaki değirmendir. "Marque de Fabrique..." yazılı logodan, restore edilen değirmenin teknik aksamının bir Fransız firması tarafından kurulduğu anlaşılmaktadır.

5. Değirmen : Onun hemen yanındaki beşinci su değirmeni yine Hüseyin Ak'a aitti. Köylüler tarafından kullanılmış ve 1970'lerde yıkılmıştır.

6. Değirmen : Değirmenönü Caddesi üzerinde en sonda yer alan altıncı değirmenin, Orhan Kilit'in anlattığına göre şöyle bir de hikayesi de vardır: 1922 yılı Ekim ayında Antalya'yı terk etmek zorunda kalan mülk sahibi Değirmenci Grigor Efendi, bir gün tekrar Antalya'ya dönme ümidi ile bu değirmeni Orhan Kilit'in dedesi Hacı Musa Kiremitçioğlu'na emanet eder. Hacı Musa'nın oğlu İbrahim Kiremitçioğlu, Mehmet Çapacı, Murat ve İbrahim Yerebakan kardeşler değirmeni sırayla çalıştırıp, kazandıkları parayı Yunanistan'daki değirmenin sahibi eski Antalya'lı Rum Grigor Efendi'ye düzenli olarak gönderirler. Yunanistan'a göç eden Rumların tekrar Antalya'ya dönemeyecekleri belli olunca, ortaklar hisselerini devreder ve Mehmet Çapacı değirmenin tek sahibi olur. Mehmet Çapacı'nın ölümünden sonra değirmeni oğlu, İsmail Çapacı ve onun eniştesi Mazlum Ataman işletirler. Bu değirmenlerden Muratpaşa Belediyesi tarafından restore edilerek koruma altına alınan üç taşlı değirmen dışında, hiç birinin kalıntısı bile kalmamıştır. Yerlerinde sadece izleri vardır.

2.b.4. Antalya'nın Diğer Kara Değirmenleri

Sinan Camisi Değirmeni : Değirmenönü Caddesi üzerinde İstiklal İlköğretim Okulu karşısında yer alan değirmen iki taşlı idi.

Üçkapılar Değirmeni : Hadrianus Kapısı'nın solunda Roma Kulesi'nin altında, eski Üçkapılar Kahvesinin yerinde bulunan su gücü ile çalışan değirmen, Giritli Remzi Büyükozer'e aitti.

Üçkapılar Bulgur Değirmeni : Atatürk Caddesi,

Üçkapılar karşısında bugün Akdeniz Eczanesi'nin bulunduğu yerde, su gücü ile çalışan bir bulgur değirmeni vardı. Bu kara değirmenini Sami Ergül çalıştırırdı.

Bulgur Değirmeni : Doğu Garajı'nda Sağlık Ocağı'nın bulunduğu yerde 1960'lı yılların başına kadar eskiden halk tarafından "Bulgur Değirmeni" denilen ve su gücüyle çalışan bir değirmen vardı. Yediarıklar'dan buraya gelen su, bugünkü Merkez Bankası'nın yanından karşı yöne geçer; oradan da yoldan 2,5 metre kadar yukarıdan akan bir Damlalık (yerden yukarıda su yolu) ile Cumhuriyet Caddesi üzerinde bulunan Pazar Hamamı'na ulaşırdı.

Bu değirmen iki katlı ve dört taşlı oldukça büyük bir değirmendi. Üst katında işçilerin kaldığı bu değirmenin taşlarından ikisi un, biri bulgur, diğeri de Değirmenönü Caddesi üzerinde, İstiklal İlköğretim Okulu karşısında bulunan iki tabakhanede derilerin tabaklanması için gerekli olan palamut ve inşaat harcına karıştırılan kiremit parçacıkları öğütürdü. Horasan, çimentonun yerini tuttuğundan kireç ve kum ile karıştırılıp ev yapımında kullanılırdı.

Antalya'nın falezlerinden akan Düden sularının gücü ile çalışan deniz kıyısındaki değirmenlere ise "Yalı Değirmeni" denirdi. Deniz kenarında yer alan bu değirmenler, I. Dünya Savaşı sırasında Fransız savaş gemisi Alexandra tarafından bombalanmıştır.

2.b.5. Kara Değirmenlerin Çalışma Sistemi

Eskiden bu değirmenlere sadece Antalya ve yakın köylerinden değil, Aksu, Serik gibi uzak yerleşimlerden bile eşeklerle un öğütmeye gelirlerdi. Oralarda değirmen yoktu. Eskiden değirmenciler para karşılığı değil de; bir ölçek buğdaya, yarım kilo buğday gibi hak alırlardı. Duvarları taş örgülü, büyük bir oda şeklindeki değirmenin tabanına büyük ağaçlar atılır, üzerine taban çakılırdı.

Değirmen taşı yaklaşık bir metre çapında, 25-30 cm kalınlığında silindirik bir taştır. Bu yuvarlak silindirik taşları, taş ustaları tarafından üçgen şeklinde işlenmiş taşlardan oluşurdu. Korkuteli'den develerle getirilen ve bir silindirin parçaları olan bu üçgen şeklindeki işlenmiş taşlar, getirildikten sonra etrafı demir kelepçe ile sıkılarak, daire şeklindeki değirmen taşı böylece oluşturulurdu.

Taş dilimlerinin arasına oynamasını önlemek için ağaç çivi çakılırdı. Değirmenin su akan tarafına yerleştirilen iki değirmen taşının alttaki sabitti. Üsttekinin de akan suyun gücüyle dönmesi sağlanırdı.

Üstteki taşa sabitlenen ahşap milin alt tarafındaki uç kısmı tunç olur ve bu uç, donuzluk denilen alt kısımdaki tunç oyuğa yerleşerek milin dönmesi sağlanırdı. Bu mil aynı zamanda 1.20 m.lik çarkın merkezi idi.

Bu çarkta yaklaşık 50 tane kaşık olurdu. Sandal küreğine benzeyen suyun dışarıya atılmasını önleyen bu kaşıklar, kavak ağacından yapılıp ve aralarına ağaç çakılırdı. Düden suyu kireçli olduğu için tortu bırakarak çarkı ağırlaştırırdı. Bu nedenle, bu kaşıklar kavak ağacı gibi hafif ağaçtan yapılırdı. Çarkı döndüren su, değirmenin 10 metre kadar yukarısındaki çaydan, sacdan yapılmış borularla değirmene akıtılırdı.

****Kaynak:-www.muratpasa-bld.gov.tr**

-Kaynak Kişi:Hüseyin ÇİMRİN-Sivil Kent Tarihçisi

Muratpaşa Belediyesi İletişim:

Adres: Fener Mahallesi Tekelioğlu Caddesi No:67/

Muratpaşa/ ANTALYA

Tel: 0242.324 68 90- Faks: 0242.324 43 43

Web:<http://www.muratpasa-bld.gov.tr>- e-posta: info@muratpasa-bld.gov.tr

5. Diğer İdari Kurumlar

İlçenin idari kurumlarından 2009 yılı itibarı ile;
-İlçe Müftülüğü, Kaleiçinde İmaret Camii altındaki binada,

-İlçe Emniyet Müdürlüğü,

-İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü,

Aliçetinkaya Cd. Muratpaşa Kaymakamlığı/Muratpaşa/ANTALYA

Tel: 0242.322 20 11- Faks: 0242.322 20 10

-Mal Müdürlüğü,

-İlçe Nüfus Müdürlüğü,

-İlçe Tarım Müdürlüğü,

-İlçe Özel İdare Müdürlüğü,

-İlçe Sağlık Grup Başkanlığı,

-İlçe Gençlik ve Spor Müdürlüğü,

-İlçe Tapu Sicil Müdürlükleri ve

-Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının, İlçe merkezindeki binalarında halkımızın hizmetine devam ettiği anlaşılmaktadır.

6. Konaklama

İlçeye ait Kültür ve Turizm Bakanlığı Belgeli konaklama tesisleri, (Bkz.) Kitabımızın 2.Cilt, "VII- SOSYAL, EKONOMİK ve KÜLTÜREL YAPI-14.KÜLTÜR VE TURİZM-C.TURİZM-2.Belgeli Tesisler" Bölümünden ayrıntılı olarak incelenebilir.

***Hazırlayan:**

-A.Kerim ATILGAN, İl Kültür ve Turizm Md.Yrd.

Kaynaklar:

-www.antalya.gov.tr

-www.antalya.bel.tr

-www.muratpasa-bld.gov.tr

-www.die.gov.tr.

-Antalya Turizm Envanteri-1997